

Trobada

d'educació social

Núm.7 Desembre 2013. Setè monogràfic de CEESIB

Experiències
socioeducatives
en la formació,
l'orientació
i la inserció sociolaboral



Col·legi d'Educadores i Educadors
Socials de les Illes Balears
C/ Jeroni Pou, 4 - baixos 2ª · 07006 Palma
Tel. 971 22 12 84 · Fax. 971 22 12 85
ceesib@ceesib.org · www.ceesib.org

Índex



Presentació 03

Isabel Cortada Marín i Andreu Barnés Serra

L'entrevista 04

Entrevistat: Miquel Rubio Domínguez

Què fem les educadores i els educadors socials que treballem en l'àmbit sociolaboral i formatiu? 07

Bernat Quetglas Escalas

Les retallades en els serveis d'orientació laboral. Dificultats dels educadors/es socials per al desenvolupament professional 12

Jordi Fuster Simó

Projectes d'integració socio laboral: memòria de vida! 15

Xavi Serra Planas

La huella de la educación social en una consultora de formación 19

Sofia Riveiro Olveira

Les singularitats educatives a un PQPI (Programes de Formació Professional) 21

Vanesa Heras de la Rosa

Els processos d'inserció laboral de les persones drogodependents des d'una perspectiva educativa-terapèutica 24

Juan Manuel Quetglas i Xavi Bonet Felipe

Programa de Microcrèdits per a l'Autocupació de dones a Mallorca 28

Susana Salas Planas

La brújula, el camino y el mapa 31

Mónica Ferrer Munar i Maria Bonet Oliver

Edita:

Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de les Illes Balears

Comissió de comunicació:

Maria Bonet Oliver, Mónica Ferrer Munar i Gabriel Estelrich Estades

Maquetació i impressió:

Gràfiques Gelabert

Dipòsit legal: **PM 393-2007**

Col·laboració:

Junta de Govern CEESIB i Secretaria Tècnica del CEESIB

Trobada
d'educació social





Presentació Monogràfic

Una vegada més, com cada any, vos presentam un nou exemplar del nostre monogràfic, "Trobada d'Educació Social", en aquesta setena edició dedicada a les experiències de caire socioeducatiu a l'àmbit de la formació, la inserció i l'orientació laboral. A través d'aquest espai, des del CEESIB volem posar a disposició dels professionals de l'Educació Social, un mitjà de difusió per fer visibles les nostres intervencions socioeducatives, sistematitzar-les, compartir-les amb altres professionals i així facilitar la reflexió i l'anàlisi de les mateixes, fomentant la motivació per iniciar línies d'investigació, assignatura pendent de la nostra professió.

Si hem triat aquest àmbit, que és compartit amb altres professions, és perquè durant molt de temps, la nostra figura professional, s'ha anat consolidant mitjançant la feina socioeducativa realitzada a través de programes i serveis d'orientació, formació i inserció sociolaboral, desenvolupant una feina molt important amb les persones més vulnerables i desfavorides de la nostra societat, que són les que més necessiten aquest suport i acompanyament, facilitant eines i estratègies que milloren els seus coneixements, les competències i les actituds potenciant la igualtat d'oportunitats.

Malauradament aquesta situació ha canviat als darrers temps, amb les retallades provocades per la crisi econòmica i el canvi de plantejament en les polítiques socials per part de les administracions competents, hem vist com molts d'aquests programes i serveis que han donat suport a moltes persones que ho necessitaven, han anat desapareixent. Per això des del CEESIB continuam amb la nostra tasca de defensar els nostres àmbits d'intervenció socioeducativa davant les administracions, fent crítica constructiva i donant una proposta alternativa, oferint-nos a col·laborar amb allò que considerin necessari.

Esperam que aquestes pàgines vos ajudin a reflexionar sobre la nostra professió, a través de les diferents experiències d'un àmbit que si no canvien les coses, els educadors i educadores socials podem perdre, quan som professionals amb els coneixements i competències per continuar fent la nostra tasca en el camp de la formació, l'orientació i la inserció sociolaboral.

Isabel Cortada Marín
Presidenta del CEESIB
Andreu Barnés Serra
Vicepresident del CEESIB



L'entrevista

En Miquel Rubio Domínguez es va treure el Grau en Educació Social l'any 2013, però ja tenia una gran formació acadèmica (tècnic Superior d'Animació Sociocultural, Expert en Serveis d'Informació Juvenil i al Ciutadà, Especialista en Coordinació i gestió de Programes i Serveis per a la Joventut, i un bon grapat de cursos...).

El seu nom s'ha fet conegut arrel de fer un vídeo-currículum on la protagonista és la seva padrina. A més a més el seu blog <http://www.edusoinicis.com/> és un exemple de la feina i formació dels Educadors Socials.

Aquí li hem fet una entrevista on ens va contant la seva trajectòria.



Miquel Rubio Domínguez ha terminado el Grado en Educación Social este mismo año, pero ya tenía una gran formación académica (técnico superior de Animación Sociocultural, Experto en Servicios de Información Juvenil y al Ciudadano, Especialista en Coordinación y Gestión de Programas y Servicios a la Juventud y muchos más...)

Su nombre se ha hecho conocido a raíz de hacer un vídeo-currículum donde la protagonista es su abuela. Además su blog " <http://www.edusoinicis.com/> es un ejemplo del Trabajo y formación de los Educadores y Educadoras Sociales.

¿Por qué decidiste ser educador social?

Bueno, yo creo que es algo que he tenido claro siempre, aunque tal vez, antes no sabía que esto se llamaba educador social...

Creo que todo empezó organizando unas actividades lúdicas culturales para los más pequeños en los apartamentos donde veraneaba... También desde jovencito he sido monitor en diversos movimientos asociativos del pueblo...

No sé, siempre he estado muy convencido de que mi futuro laboral (o ahora ya presente) pasaba por una actividad que me permitiera intervenir para tratar de mejorar la sociedad en la que vivimos...

Breve descripción de tu trayectoria, hasta llegar a educador social (En el vídeo figuran muchos cursos: animador socio cultural, informador juvenil y atención al ciudadano).

Después del bachillerato, ya hace unos cuantos años, jeje, me matriculé en el ciclo formativo de Técnico Superior en Animación Sociocultural. Al poco de acabar, empecé a trabajar de técnico de juventud en un pequeño municipio de unos 5000 habitantes, pero opté por seguir formándome en diversas universidades... Tal vez, si no lo hubiera hecho, nunca me hubiera matriculado en Educación Social posteriormente... jejejeje, no fui el mejor estudiante en la época de bachillerato...

Pero, toda mi formación va encaminada al mismo campo... Así estudié diversos postgrados de Información Juvenil y de Coordinación y gestión de programas y proyectos para la juventud.

Luego también he ido realizando formación complementaria como formador de formadores, animador juvenil, cursos de igualdad y violencia de género, del ámbito 2.0,...

Actualmente estoy estudiando un máster en Educación y TIC (E-learning).

¿Cuál ha sido tu método de búsqueda de empleo anterior al vídeo?, ¿puedes explicar cómo fue esta búsqueda?

He de reconocer que, con la época de crisis (o estafa) que estamos viviendo, he tenido mucha suerte, aunque también me he movido mucho para encontrar trabajo...

Formación complementaria



Antes del vídeoCV, actualicé mi CV en mi web y blog, así como en las diversas redes sociales y buscadores (Linkedin, hacesfalta, infojobs, SOC,...) que existen por Internet... Poco después realicé una infografía de mi CV, que la consideraba mucho más visible y que se podría mover más entre los contactos de las redes sociales, y siempre es mucho más atractivo...

Creo que Internet ofrece muchas posibilidades para mover el CV y para hacer contactos... En mi búsqueda de empleo, creo que he utilizado el máximo de redes sociales existentes... En twitter, por ejemplo puse en marcha el hashtag #educadorsocialenoferta...

Me di de alta en miles de portales de empleo, me inscribía a todas las ofertas de educador social que aparecían... Me planteé la posibilidad de cambiar mi residencia por un trabajo,...

Y bueno, después ya llegó el vídeo CV...

Internet ofrece muchas posibilidades

¿Cómo se te ocurrió la realización del vídeo-cv?

o Explica todo aquello que quieras sobre la experiencia, dónde surgió la idea, quién te ayudó a llevarla a cabo.

Si te soy sincero, fue pensado y hecho... No hubo una gran planificación... Estaba pasando una tarde con mi abuela y le comenté que si me ayudaba a hacer un vídeo para mandárselo a las empresas para que me contrataran...

Ella en un primer momento no acababa de entenderlo... pero, esa misma tarde, con el móvil estuvimos grabando el vídeo... Estábamos en su habitación y con el móvil le iba grabando... yo le iba diciendo, y ella lo volvía a decir... aunque también hay momentos muy suyos...

o Nos podrías explicar, por qué decidiste que fuera tu abuela quien hiciera tu presentación.

Bueno, lo veía más original... Mucho más que yo soltando el rollo de mi CV... además, mi abuela es mucho más guapa que yo!!! De hecho, ya han habido personas que preferían contratar a mi abuela y no a mí, jajajajaja...

o ¿Cuáles han sido los canales de divulgación de este vídeo-cv?

Lo colgué en Youtube, y lo paseé por las diversas redes sociales como twitter, Facebook, LinkedIn,...

En poco tiempo, se pusieron en contacto conmigo diversos medios de comunicación y el resto ya vino todo hecho...



Tu currículum también aparece en tu blog, nos puedes explicar brevemente la idea del blog, para aquellos que no lo conozcan.

Educació social, des dels inicis... surge hace ya algunos años, para presentarme como representante de estudiantes de educación social en la universidad... Con el tiempo le fui dando forma, colgando diversos trabajos universitarios y las reflexiones de un estudiante de educación social. Tenía el objetivo inicial de dar mayor visibilidad a la que ahora es mi profesión.

Un buen día, surgió la posibilidad de realizar entrevistas a educadores sociales, y lo fui incluyendo en el blog. Pretendía conocer y dar visibilidad a la figura del educador social profesional, lo consideraba una parte complementaria a mi formación universitaria del grado... Este apartado, ha tenido muy buena acogida, disparando las entradas y lecturas del blog, incluso llegando a poder editar un libro con algunas de ellas.

A día de hoy, vuelve a dar un paso adelante, y se convierte así en las reflexiones de un educador social que ya está trabajando...

¿Qué resultados has tenido con toda esta búsqueda de empleo?

o ¿Ha sido efectivo?

Me considero un afortunado. Acabé el grado de educación social en junio y en octubre he empezado a trabajar como educador social, así que... sí, claro que ha sido efectiva!!

Pretendía conocer y dar visibilidad a la figura del Educador Social Profesional





o ¿Cuántas ofertas has recibido?

Hasta encontrar mi actual trabajo, he pasado diversas primeras fases, incluso parecía que una estaba casi segura... pero, finalmente valoraron que preferían a un educador social con mayor

experiencia profesional....

De todas formas, ofertas recibidas, como tal, de la empresa en la que estoy trabajando... y alguna entidad interesada por el video CV, pero, comentaban que actualmente no tenían vacantes...

También en otra entidad, que ofrecían un trabajo a media jornada de mañanas, que estoy a la espera de saber noticias... ya que mi actual trabajo es de media jornada por las tardes.

El resto, han sido candidaturas que han ido colgando en los portales de empleo...

o ¿Has rechazado alguna de las ofertas? ¿Por qué?

Sí, rechacé una... que me parecía una estafa... En el País Valenciano todavía no existe la cultura política por los servicios sociales, solo hay que mirar como está funcionando la ley de la dependencia, las ayudas, los servicios públicos, la enseñanza,... Me llamaron para trabajar en una residencia de 3ª edad, y me ofrecían poco menos de 300€ por trabajar como educador social a media jornada, con horario partido, de tardes, noches,... pero, aquello no era una oferta de empleo, era una simple explotación y un timo!!

o ¿Estás trabajando? ¿Cómo llegó tu cv a la empresa/entidad/asociación?

Lo vieron en mi perfil de Facebook, y en la página de edusoinicis.

o ¿Es tu primer trabajo como educador social? Nos puedes explicar la experiencia brevemente.

Todavía llevo tres días... hoy será mi cuarto día... El martes colgué un post en mi blog sobre esto...

En líneas generales, estoy muy contento y motivado... Aún ando algo mareado y/o perdido pero, creo que es un proceso obligatorio y necesario... De todas formas, el ritmo de trabajo con l@s niñ@s y jóvenes creo que no me permitirá estar mucho tiempo así, jejeje...

Además, después de un año en el paro y 3 años como administrativo, ya necesitaba, quería, deseaba,... volver a mi campo social...

Aún ando algo mareado y/o perdido pero creo que es un proceso obligatorio y necesario

¿Animarías a otr@s educador@s sociales a hacer un video currículum?

Por supuesto... pero, un video CV, o cualquier otra herramienta que consiga llamar la atención de las entidades... Estamos en una época de estafa (perdón, creo que le llaman crisis) en el que muchas personas estamos en proceso de búsqueda de empleo... imaginemos la cantidad de CV que recibirán las empresas a diario... Hemos de buscar la posibilidad de que nuestro CV sea llamativo...

o ¿Cuáles crees que deberían ser los pasos básicos que este debería tener?

No creo que existan unos pilares básicos... Como decía, debemos ser originales y llamativos... eso sí, al igual que en un CV tradicional, lo que seguro que no debemos hacer es contar mentiras!!

o Formas/canales de divulgación del video

Como te decía, Internet ofrece miles de posibilidades... No solo twitter o Facebook, también para temas de empleo, tenemos el LinkedIn, que ofrece la posibilidad de contactar con muchísimas personas!!

Estamos en una época de estafa, perdón, creo que le llaman crisis

Para terminar qué recomendaciones darías a l@s educador@s sociales que actualmente están buscando empleo

Como a cualquier otro profesional en búsqueda de empleo... Paciencia y perseverancia... Buscar empleo ha de ser como estar trabajando, en el sentido que requiere una planificación, unos horarios, unas pautas,...

Preguntarse si están dispuestos a desplazarse de sus poblaciones de residencia por abrir nuevos campos y posibilidades,... si yo no hubiera "querido" irme de Sagunto, a día de hoy aun seguiría buscando... o habría llamado a aquella residencia que me daban 300 €!!! ■



Què fem els educadors socials...?

En **Bernat Quetglas Escalas** després de diplomar-se en educació social, va complementar els seus estudis amb altres formacions, entre elles expert universitari en intervenció en l'àmbit educatiu, social i familiar de pedagogia sistèmica i mediació terapèutica contextual, també ha cursat un Especialista Universitari en Intervenció Socioeducativa de l'Educador Social en els Centres Educatius. És cofundador de la Societat Cooperativa Jovent, on dedica la seva tasca professional com a orientador del servei. Ha escrit un article on comparteix contextualitza la tasca que realitza un@ educador@ en l'àmbit de l'orientació formativa.



Què fem les educadores i els educadors socials que treballem en l'àmbit sociolaboral i formatiu, concretament a serveis específics d'orientació i programes de formació per a l'ocupació?

En el cas dels educadors i educadores socials que treballem a la Cooperativa Jovent contestar a aquesta pregunta és fàcil, sistematitzar-ho i reduir-ho a 5 pàgines no tant.

Resumint, podríem dir la nostra funció consisteix a facilitar aprenentatges sòlids i significatius per a la inserció sociolaboral, per la qualificació "saber-fer" amb el "saber-estar"; sempre partint d'una metodologia d'intervenció, que possibiliti la creació i desenvolupament de la resiliència [i, així, enriquir els vincles (propiciant oportunitats d'interacció significativa amb altres professionals). Establir límits clars i fermes (la creativitat i el creixement són possibles quan les expectatives no són arbitràries). Ensenyar habilitats per a la vida, propiciant oportunitats de desenvolupament professional àmplies. Brindar afecte i suport (mitjançant retroalimentació que animi a considerar que fan una bona feina).

Establir i transmetre expectatives elevades i oferir oportunitats de participació significativa] i que amb la persona es treballi:

- La intenció i reciprocitat: en aquest punt és important la motivació i corresponsabilitat de l'educador.
- Criteri del significat: donar sentit als continguts. Ex: qualsevol contingut s'ha de poder connectar amb l'experiència del jove.
- Tendència a la generalització. totes les noves

situacions han de poder aplicar-se a altres situacions
Ex: Entrenament en orientació espacial (fitxa) i es generalitza a situacions quotidianes (-disseny d'un circuit de calefacció-).

- Mediació del sentiment de competència. procurant el pensament positiu de l'individu sobre sí mateix. Ex: missatges tipus "Tu pots canviar, t'ajudarem que ho facis", exigeix treballar amb objectius habilitats cognitives com: adequada percepció, ús del pensament, enteniment del tipus de demandes i habilitats per a resoldre problemes individuals.
- Mediació de la regulació i control de la conducta: "si, quan i com" ha de respondre a una situació. Control de la impulsivitat i regulació de comportament. Ex: Exercicis autocontrol.
- Mediació de l'acte de compartir: fomentant l'empatia, la cooperació per resolució de problemes. Ex. Aprenentatge col·laboratiu.
- Mediació de la individualització i diferenciació psicològica. Respectar la individualitat i la diferenciació. Tolerància.
- Mediació de recerca, planificació i assoliments dels objectius de la conducta. ➤ Mediació del comportament al desafiament. Confrontant a l'individu a tasques més complexes a les quals està acostumat i que això reforçarà la seva conducta adaptativa. Trobar reptes nous.
- Mediació del o de la jove com a entitat canviant



(obert al canvi) no acceptant "Vaig néixer així o així em van educar". Ex: Evitar profecies autocumplides –"mai no seràs res".

- Mediació de l'alternativa optimista. Mediar a l'individu una actitud optimista cap a la vida i cap a si mateix, no és fer-lo somiar, sinó donar-li els mitjans per a materialitzar aquest optimisme. Ex: reforçar autoestima.

A partir d'això, en la Cooperativa Jovent les educadores i educadors socials treballem en tots dos àmbits, tant en orientació com en formació.

En orientació les nostres funcions i tasques són:

Elaborem, inicialment, un pla de treball individual amb el/la jove que estableix els dispositius als quals s'ha d'adreçar per tal d'assolir els objectius plantejats conjuntament i marcant el full de ruta a seguir (amb les prioritats i els moments per a revisar-ho). La presència de l'educadora/or d'orientació és molt intensa al principi del procés, involucrant-se en diferents activitats que fa el/la jove juntament amb els altres professionals dels dispositius, establint nombrosos contactes amb la família i/o referents externs si s'escau, i a mesura que s'avança anam reduint les nostres intervencions per acabar fent un simple seguiment fins que arribi el moment de tancament del procés.

En concret l'educador/ora social:

1. **Es responsable de tutoritzar els processos dels i de les joves que acudeixen als programes d'orientació, formació i inserció sociolaboral, mitjançant entre el/la jove i el seu entorn per establir processos de canvi adreçats a aconseguir una transició a la vida adulta amb més autonomia i independència, i amb capacitat per gestionar de manera positiva les relacions laborals, socials i familiars.**
 - 1.1. Dissenyar, redactar i aplicar el Projecte Educatiu Individual de cada jove.

- 1.2. Desenvolupar dinàmiques, tutories, accions educatives i formatives, etc. per tal de ser en un punt de referència per a establir processos de canvi en els i les joves.
- 1.3. Potenciar i afavorir el vincle afectiu com a eina educativa i de canvi amb els i les joves.
- 1.4. Mantenir una constant motivació cap als seus processos de maduració personal i formativa.
- 1.5. Controlar i dinamitzar el desenvolupament i maduració del grup.
- 1.6. Actuar en la resolució de conflictes entre els alumnes, d'acord amb el protocol establert.
- 1.7. Intervenir en les conductes disruptives, establint la tècnica d'intervenció adient i aplicant-la.
- 1.8. Realitzar la formació contínua i obtenir informació per donar resposta a necessitats emergents dels/les usuaris/usuàries.

Facilitar aprenentatges sòlids i significatius

2. **És responsable de valorar les capacitats, destreses, motivacions, intencions i nivells de formació bàsica i personal dels i de les joves**
 - 2.1. Observar, avaluar la presència de conductes de risc (relacions sexuals, consum de substàncies etc...).
 - 2.2. Observar, avaluar la capacitat d'autogestió del grup d'iguals.
 - 2.3. Observar, avaluar la funció reflexiva.
 - 2.4. Observar, avaluar la capacitat d'aprenentatge.
 - 2.5. Observar, avaluar i confrontar les destreses, capacitats i coneixements teòrics mínims necessàries per un ofici.
 - 2.6. Observar, avaluar les actituds i capacitats prosocials de l'alumnat.
 - 2.7. Observar i avaluar el desenvolupament d'habilitats mentals bàsiques: Diferenciació Dreta- esquerra. Orientació espacial, Raonament lògic bàsic.
 - 2.8. Avaluar accions en comprensió lectora i operacions matemàtiques bàsiques (addició, resta, multiplicació, divisió, percentatge, llistats de preus, factures, autoorganització econòmica).



- 2.9. Avaluar les habilitats socials i funcionals dels/de les joves i dissenyar el pla de formació adient.
- 2.10. Avaluar les conductes disruptives, establir la tècnica d'intervenció adient i aplicar-la.

"saber-fer" + "saber-estar"

3. És responsable de coordinar les diferents accions que han de dur a terme els i les joves per tal de desenvolupar els seus projectes personals, establint contactes amb altres professionals (interns o externs de Jovent) o famílies.

- 3.1. Detectada una dificultat o necessitat específica en el/la jove, sol·licitar la intervenció del professional especialitzat, fent en primer lloc una descripció del problema i elaborant el pla d'actuació basat en el Projecte Educatiu Individual (PEI).
- 3.2. Mantenir contacte directe i sistemàtic amb els pares, tutors o altres cercles familiars sempre que es consideri adient per als joves.
- 3.3. Realitzar les reunions de coordinació sistemàtiques amb professionals d'altres serveis interns o externs implicats amb el/la jove.
4. És responsable de desenvolupar accions educatives i formatives amb els i les joves per tal de desenvolupar els objectius dels seus projectes personals.
 - 4.1. Establir i revisar els objectius educatius amb els/les joves en funció del seu projecte personal.
 - 4.2. Preparar, desenvolupar i avaluar la millora de la funció reflexiva i les actituds i capacitats prosocials de l'alumnat.
 - 4.3. Preparar, desenvolupar i avaluar la millora d'habilitats mentals bàsiques (Diferenciació Dreta- esquerra. Orientació espacial, Raonament lògic bàsic) i la capacitat d'aprenentatge en els i les joves.
 - 4.4. Preparar, desenvolupar i avaluar accions en comprensió lectora i operacions matemàtiques bàsiques (addició, resta, multiplicació, divisió, percentatge, llistats de preus, factures).
 - 4.5. Preparar, desenvolupar i avaluar les capacitats per a la vida (Educació per a la salut, Educació sexual, educació ambiental, Prevenció de



drogodependències, Resolució de conflictes), i l'autogestió de normes amb el grup d'iguals.

- 4.6. Realitzar una avaluació contínua del procés dels i les joves, juntament amb la resta de l'equip, per tal de millorar i verificar que els objectius establerts s'estan aconseguint.

5. És responsable de sistematitzar, controlar i emmagatzemar la informació dels processos d'orientació, formació i inserció dels i de les joves.

- 5.1. Sistematitzar, controlar i emmagatzemar la informació de tots els requisits burocràtics de l'administració pública de referència dels i les joves que tenguin al seu càrrec.
- 5.2. Sistematitzar, controlar i emmagatzemar la informació dels i de les joves que tanqui al seu càrrec segons les eines internes creades per a aquesta finalitat (PEI, Base de dades, Full de tutories, etc.).
- 5.3. Recollir tota la informació referent al jove, la qual cosa implica reunir-se amb el professional referent quan es tracta d'un usuari derivat d'altre servei, i la resta de professionals del Centre implicats.
- 5.4. Finalitzat el procés de l'usuari o usuària, elaborar l'informe socioeducatiu de l'usuari o usuària i reunir-se amb el següent equip que es faci càrrec d'ell/ella.

Als programes de Formació:

L'educador o educadora de taller tutoritza i acompanya el/la jove durant el seu procés de formació ocupacional en coordinació amb el formador/ora tècnic del taller i l'educador/ora referent. Desenvolupa accions de formació complementària, de dinamització grupal, de suport a la formació ocupacional i a la inserció laboral i de manteniment de les motivacions personals i professionals. Programa i desenvolupa les accions



formatives de l'itinerari del /la jove amb coordinació amb els/les professionals que hi formen part.

Les funcions i tasques concretes són:

1. **És responsable de realitzar la formació complementària que millori l'ocupabilitat del/la jove i la seva inserció sociolaboral.**
 - 1.1. Dissenyar, realitzar i avaluar material per implementar els diferents programes de formació complementària.
 - 1.2. Preparar material i/ o activitats concretes per respondre a necessitats específiques que dificulten el procés de formació en general.
 - 1.3. Posar a l'abast del/de la jove els recursos i materials necessaris per tal que assoleixi els objectius de formació complementària.
 - 1.4. Ensenyar, avaluar i confrontar els continguts treballats a formació complementària.
 - 1.5. Adaptar la programació de formació complementària del taller d'acord amb la planificació del curs corresponent.
 - 1.6. Adaptar i variar el programa estàndard de la formació complementària a la realitat de l'ofici vinculant-lo a la formació ocupacional corresponent.



- 1.7. Entrenament en capacitats, habilitats i destreses per tal de millorar les competències professionals que demana el mercat laboral.

2. **És responsable de formar i acompanyar el/la jove al llarg del procés de formació ocupacional amb coordinació amb el formador tècnic del taller.**

- 2.1. Reforçar, confrontar i avaluar amb coordinació amb el formador tècnic els continguts de formació ocupacional Adaptar determinats continguts dels projectes teòrics de taller, per treballar-los amb els i les joves amb dificultats d'aprenentatge, amb coordinació amb el formador tècnic.
- 2.2. Preparar material i/ o activitats concretes per respondre a necessitats específiques que dificulten el procés de formació en general.
- 2.3. Posar a l'abast del/de la jove els recursos i materials necessaris per tal que assoleixi els objectius de formació ocupacional.

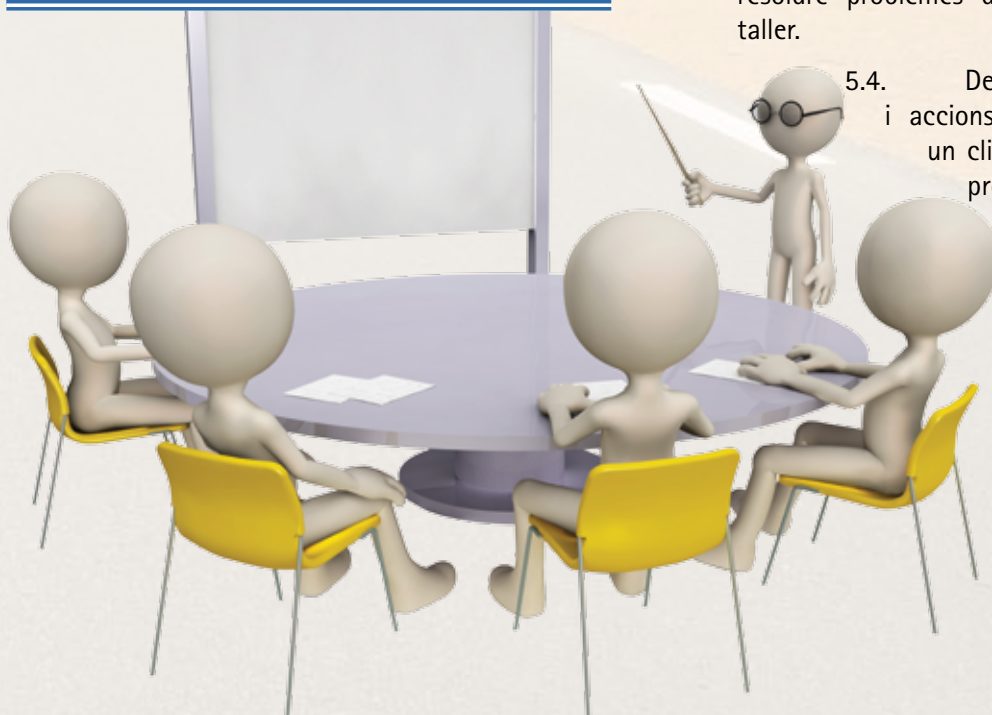
3. **És responsable de tutoritzar i fer el seguiment del procés del/la jove.**

- 3.1. Acollir els/les joves, establint vincle afectiu i empatitzant per tal d'establir la manera integrar els objectius personals.
- 3.2. Mantenir la motivació dels i de les joves cap a les activitats, intentant que vegin el sentit i la importància del que fan.
- 3.3. Reforçar positivament els seus avenços i maximitzar les seves consecucions.
- 3.4. Coordinar les diferents accions que duen a terme els/les joves per tal de desenvolupar el seu Projecte Personal, establint contacte amb altres professionals interns i externs o famílies.



- 3.5. Realitzar reunions amb el formador tècnic per programar el taller i pactar estratègies a seguir amb cada cas.
- 3.6. Actualitzar els objectius personals de cada persona usuària amb les resolucions preses a la reunió amb el/la referent al llarg del procés.
- 3.7. Establir amb l'alumne reunions periòdiques de revisió del procés.
- 3.8. Treballar les possibles resistències del/la jove cap a la intervenció d'altres professionals de suport (psicòleg/oga, psicopedagog/a).
- 3.9. Detectada una dificultat o necessitat específica en el/la jove, sol·licitar la intervenció del professional especialitzat, fent en primer lloc una descripció del problema i elaborant un pla d'actuació conjunt.
- 3.10. Realitzar les reunions de coordinació sistemàtiques amb professionals d'altres serveis interns o externs implicats amb el/la jove.
- 3.11. Controlar i dinamitzar el desenvolupament i maduració del grup.
- 3.12. Actuar en la resolució de conflictes que puguin sorgir al llarg del procés.
- 3.13. Intervenir en les conductes disruptives, establint la tècnica d'intervenció adient i aplicant-la.
- 3.14. Realitzar una avaluació contínua del procés dels i les joves, juntament amb la resta de l'equip, per tal de millorar i verificar que els objectius establerts s'estan aconseguint.

**Tu pots canviar,
t'ajudarem a que ho facis**



4. És responsable de realitzar les accions burocràtiques pròpies dels cursos de formació.

- 4.1. Sistematitzar, controlar i emmagatzemar la informació de tots els requisits burocràtics de l'administració pública de referència dels i les joves que tenguin al seu càrrec.
- 4.2. Sistematitzar, controlar i emmagatzemar la informació dels i de les joves que tenguin al seu càrrec segons les eines internes creades per a aquesta finalitat.
- 4.3. Dissenyar i elaborar documents interns per facilitar el funcionament del propi taller i del grup de taller.

5. És responsable de desenvolupar accions dinamitzadores per tal de millorar el clima del grup de taller.

- 5.1. Mantenir la motivació dels i de les joves cap a les activitats, intentant que vegin el sentit i la importància del que fan.
- 5.2. Recollida i actualització d'informació de l'entorn socio-familiar del/la jove al llarg del procés.
- 5.3. Desenvolupar estratègies i accions per tal de resoldre problemes de convivència del grup taller.
- 5.4. Desenvolupar estratègies i accions per tal de aconseguir un clima òptim per facilitar el procés del/la jove. ■



Les retallades...

En **Jordi Fuster Simó** és educador social i pedagog, va continuar els seus estudis realitzant uns postgraus en exclusió i inclusió social, i en educació i conflicte. Té experiència en el camp de la inserció sociolaboral i formació, amb diferents col·lectius en risc d'exclusió social, persones amb discapacitat i amb joves amb mesures judicials, entre altres, àmbits: menors, oci i temps lliure, animació i sociocultural. Col·legiat del CEESIB i membre de Prosocial (Associació de professionals, estudiants i persones compromeses en l'àmbit social).

S'ha animat a escriure un article sobre la situació dels programes d'inserció laboral i formatius, i com han afectat les retalles i la situació de crisi.



Les retallades en els serveis d'orientació laboral. Dificultats dels educadors/es socials per al desenvolupament professional

Funcions de l'educador social en l'àmbit de l'orientació laboral i la formació

L'orientació socio-laboral i la formació són un dels àmbits que pot desenvolupar l'educador/a social com a professional. Atenent a la meua experiència en diferents serveis en aquest àmbit, podria definir les principals funcions que desenvolupa:

- a- Fomentar l'autoconeixement de l'individu, per afrontar els processos de presa de decisions envers l'itinerari formatiu-ocupacional. Realitzar conjuntament amb l'usuari un diagnòstic de la seva realitat per establir possibilitats d'ocupació.
- b- Dotar a les persones de les eines i coneixements necessaris per a realitzar un itinerari de formatiu-laboral d'acord amb les seves capacitats, interessos i motivacions.
- c- Facilitar eines i recursos per a la recerca activa de feina (elaboració de currículums, cartes de presentació, coneixements recursos d'intermediació d'ofertes).
- d- Facilitar un millor coneixement del mercat de treball, i les possibilitats que tenen els usuaris per a desenvolupar-se i trobar el seu espai, d'acord amb les seves capacitats, interessos i possibilitats.
- e- Realitzar una tasca d'intermediació en el món empresarial, per tal de trobar ofertes de treball per als usuaris atesos.
- f- Millorar la qualitat de vida de les persones, aportant un major grau de satisfacció personal, desenvolupant la funció del treball en la societat per a una major integració social.

Retallades en serveis d'orientació i formació. Pèrdua de qualitat en la intervenció

Els serveis d'orientació i formació en la nostra comunitat autònoma havien arribat a un nivell de desenvolupament, que si bé no eren suficients per a tota la població, si que pretenia arribar a la majoria de gent amb necessitats per accedir al mercat laboral a través d'itineraris formatiu-laboral. Els serveis del SOIB (Servei d'Ocupació de les Illes Balears), i de les entitats col·laboradores, que gestionaven serveis d'orientació per a població general i col·lectius específics, donaven una cobertura a una gran part de la ciutadania.

Observem com a exemple les dades referents a persones ateses en serveis d'orientació en el període 2008 - 2010:

Persones ateses als serveis d'orientació laboral del SOIB (2008-2010)

Persones ateses pels serveis del SOIB	Any 2008	Any 2009	Any 2010
Per illa	13.970	22.726	26.867
Mallorca	10.457	15.006	19.118
Menorca	1.455	4.121	3.862
Pitiüses	2.058	3.599	3.887
Per sexe	13.970	22.726	26.867
Dona	7.564	10.871	12.288
Home	6.406	11.855	14.579
Per trams d'edat	13.970	22.726	26.867
Menors de 25 anys	2.261	3.836	4.655

De 25 a 45 anys	8.552	13.401	16.285
Majors de 45 anys	3.157	5.489	5.927
Per nacionalitat	13.970	22.726	26.867
Espanyola	10.510	15.797	18.744
Estrangera UE-27	1.002	1.641	1.940
Estrangera no UE-27	2.458	5.288	6.183

Font: OTIB a partir de dades del SOIB

Des del 2008 al 2010 s'observa una clara progressió en els números de persones ateses, augmentant en un 50 %.

Davant l'augment de demanda del servei, i de la taxa d'atur en els anys més durs de la crisi, la lògica apunta a que aquests serveis s'haurien d'haver incrementat, o en el pitjor dels casos mantingut.

Si observam la realitat, però, podem comprovar com s'ha produït l'afecte totalment contrari. Des del 2011 hem observat a la nostra comunitat una retallada constant pel que fa a les polítiques actives d'ocupació. La reducció es pot constatar a través de les dades que es presenten:

- La col·laboració amb entitat s'han vist reduïda. Un gran nombre d'entitats han hagut de tancar els seus serveis destinats a col·lectius específics (dones, joves i adults en situació de risc d'exclusió, persones amb discapacitats, etc.), i molts altres serveis han vist reduït el seu nombre de professionals que atenen al mateix nombre de demandants, o més. Això fa que augmentin les ràtios d'atenció d'usuaris, amb la pertinent disminució en la qualitat del servei.
- Els resultats dels serveis d'orientació subvencionats per l'administració pública a través del SOIB, es valoren en funció de les insercions al mercat laboral que s'aconsegueixen. Cal tenir en compte que depenent del tipus d'usuaris, els objectius no estan tan enfocats a la inserció directa, sinó a millorar les possibilitats d'ocupació (dotar de recursos, eines i habilitats).
- La col·laboració pública, entre SOIB i alguns ajuntaments, i més concretament, l'Ajuntament de Palma, on hi trobem un gran nombre de persones en atur, s'ha vist reduïda de forma total. S'ha suspès per complet els serveis d'orientació laboral dels centres de serveis socials d'Atenció Primària

Augment de persones ateses al SOIB

que gestionava l'antic IMFOF (Institut Municipal de Formació, Ocupació i Foment de l'Ajuntament de Palma). Tot faria pensar que la gent amb més dificultats per a accedir al mercat de treball són aquelles persones que acudeixen als serveis socials. Constatam doncs, que l'administració els dóna l'esquena per complet.

- Reducció en les possibilitats d'accés a formació. Augment dels requisits per entrar a cursos. Amb la nova organització de la formació per l'ocupació, es determinen fins a 5 nivells formatius, amb diferents requisits d'entrada. L'oferta formativa del SOIB s'oblida per complet de la formació d'aquelles persones amb més baixos nivells de qualificació, ofertant molts pocs cursos de nivell 1, que són els que no tenen cap tipus de requisit de titulació prèvia per entrar. Això torna a provocar que les persones sense formació tenguin més dificultats per accedir a un itinerari formatiu, per sortir de l'atur.

Fomentar l'autoconeixement de l'individu

Disminució de la qualitat en la intervenció

Per tot el que hem indicat podem assegurar que la qualitat de la intervenció en l'educador/a social en l'àmbit de la inserció sociolaboral ha disminuït, atenent als següents factors:

- El constant canvi en el model de intervenció, la inestabilitat dels serveis, i els continus moviments en el personal que atén als usuaris, fa que hi hagi un empitjorament en l'establiment del vincle que hi ha d'haver entre el professional i l'usuari.
- Les eines en orientació laboral son sempre les mateixes, però el tipus de procés, la durada, la intensitat de l'acompanyament en la presa de decisions, etc... no són iguals. Depenent del col·lectiu al qual ens adreçam, ho farem d'una manera o altra. La tendència a valorar els resultats d'intervenció en l'orientació laboral, en criteris d'inserció en el mercat de treball (aconseguir una feina), fan que no es tenguin en compte als perfils amb més dificultats ja que el treball amb aquest es basa en aconseguir objectius més bàsics (adquisició d'habilitats socials, entrenament en comunicació, coneixement de les pròpies capacitats per a la descripció d'itineraris...)



- La disminució real del nombre de serveis destinats a l'acompanyament i el suport als diferents col·lectius d'aturats, provoca també una evident disminució de la qualitat. Canvis constants de serveis, degut a la desaparició d'alguns, repetició i doblament d'intervencions...
- L'administració aposta clarament per les polítiques destinades als emprenedors i als perfils amb una qualificació bàsica, mentre que perfils que no arriben a un nivell mínim (graduat en ESO), no entren en la prioritat dels serveis per als aturats. El problema és que aquest gruix de gent, també necessita itineraris i intervencions formatives i d'orientació per a sortir de l'atur, i l'administració no té una resposta adequada per a ells.

Reducció en les possibilitats d'accés a la formació

Augment de la franja de vulnerabilitat i pobresa. Dualització social i igualtat d'oportunitats en l'accés al treball. Toc d'atenció

A finals d'octubre de 2013 EAPN (Xarxa per a la inclusió social) publica que el 18,5 % de la població està per sota del llindar de la pobresa.

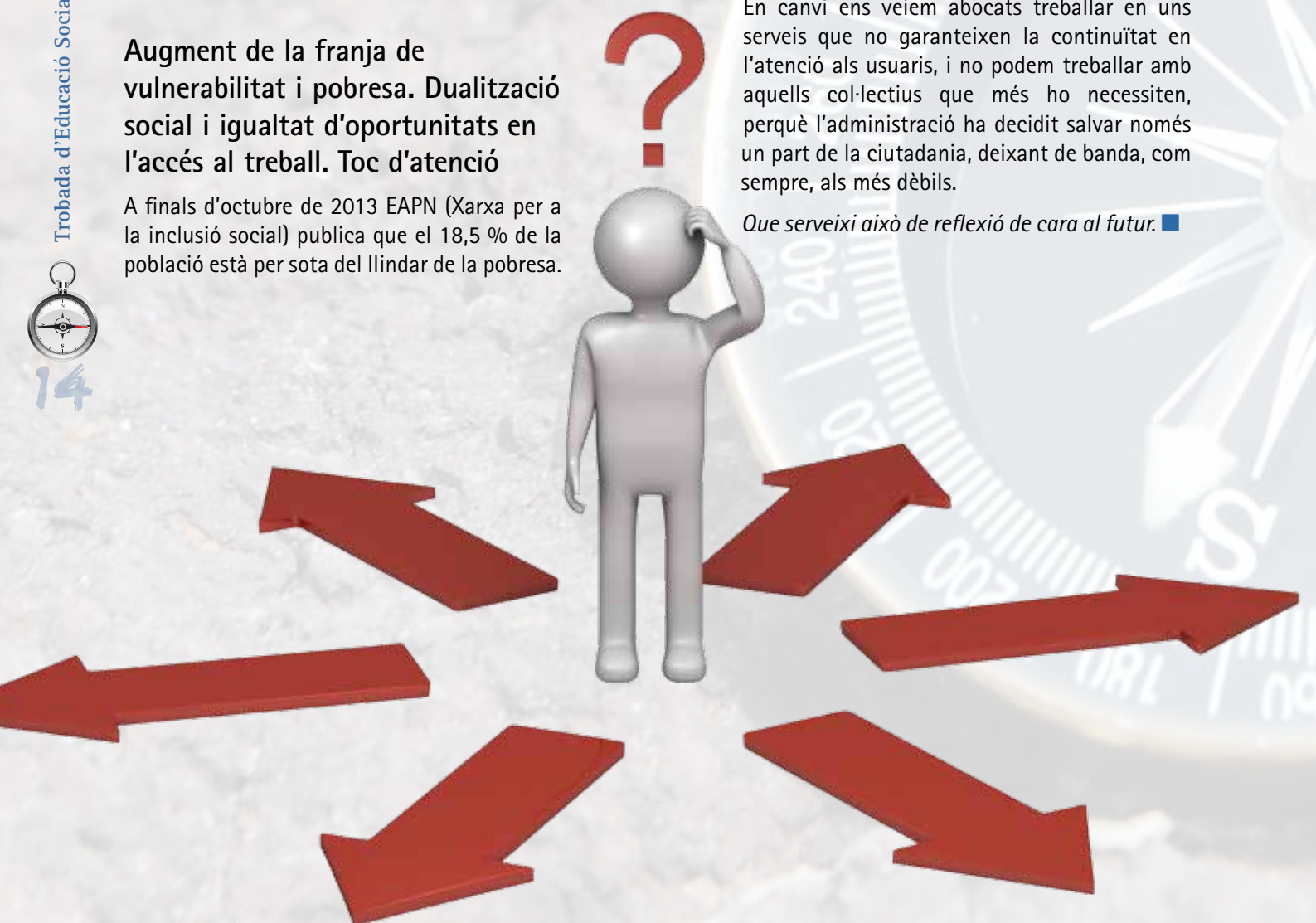
Disminució de la qualitat en la intervenció

Els que van quedant a darrera, cada vegada perden opcions i possibilitats d'accedir una altra vegada a una feina, punt inicial per a un procés d'inserció social, imprescindible per a sortir d'aquest llindar de pobresa.

Els educadors socials que treballem en aquest àmbit hauríem d'estar al costat dels col·lectius amb més dificultats: joves sense graduat escolar; immigrants sense formació provinents del món de la construcció; dones amb carregues familiars no compartides; persones amb discapacitat amb més dificultats per a accedir al mercat de treball; persones que han patit exclusió social per problemes d'alcoholisme, drogues o reclusió en presó; majors de 45 anys desterrats pel mercat de treball actual...

En canvi ens veiem abocats treballar en uns serveis que no garanteixen la continuïtat en l'atenció als usuaris, i no podem treballar amb aquells col·lectius que més ho necessiten, perquè l'administració ha decidit salvar només un part de la ciutadania, deixant de banda, com sempre, als més dèbils.

Que serveixi això de reflexió de cara al futur. ■



Projectes d'integració socio laboral: memòria de vida!

En **Xavi Serra Planas** és educador social des de 1998, es va sensibilitzar per l'educació d'adults i pel potencial de les entitats socials. Ha treballat en projectes d'integració sociolaboral (2000-2009) a Catalunya i Menorca. Actualment, encara creu en el poder reparador de la formació i en el paper cabdal de la societat civil organitzada. Paral·lelament, també ha aprofundit en projectes d'animació sociocultural (1986-2006) i duu a terme, encara, un projecte personal d'escacs a les escoles (1999-fins ara).

Ens ha descrit la seva visió de com era la feina d'integració d'una persona dins l'àmbit socio laboral on el més important no només era trobar feina sinó també tot el que ho envolta.



Volia començar l'escrit implicant tots els projectes d'integració socio laboral que m'han omplert i que m'han ampliat la mirada vers els col·lectius amb dificultats d'integració. Mentre escric aquest pròleg veig de reüll una jove sudamericana que neteja els vidres d'una oficina. L'habilitat desastrosa amb què eixuga les gotes que regalimen pel vidre fa que no se'n surti amb l'objectiu. A més, una trucada inesperada de mòbil fa que ella hagi de deixar la feina a mitges i contesti des de dalt de l'escala.

Una sèrie de coincidències van fer que em formés en diferents cursos d'inserció socio laboral per a col·lectius amb dificultats. Deixant de banda les coincidències em centraré en aquests cursos i en l'aplicació de les **metodologies, objectius i continguts** integrats en aquests 15 anys de treball i formació en el camp.

Les **dificultats d'un grup d'inserció** no són tan sols a qui van dirigides, per les seves característiques endèmiques, sinó que van acompanyades a una sèrie de dificultats afegides –problemàtiques relacionades amb la salut, dificultats de relació amb l'entorn, mancances personals, pròpies i professionals,...– que no afavoreixen la seva empleabilitat.

La majoria de projectes tenen ben definits les finalitats a assolir; com sempre, el paper cabdal de l'educador en l'aplicació de la seva metodologia no ha de desentonar amb les possibilitats del grup destinatari i l'entorn de l'entitat que acull la formació. És a dir, **l'educador ha de fer equilibris** per aconseguir uns requisits demanats per l'entitat i unes

necessitats detectades i/o expressades pels mateixos beneficiaris, aquestes darreres no necessàriament han de contradir-se. És curiosa, però, la **visió ben diferenciada** que tenim de les coses (els fets) tant l'educador, l'entitat que promou el curs d'integració, els altres professionals que participen del projecte, els mateixos usuaris i, fins i tot, la mateixa societat acollidora.

A la vella diplomatura d'educació social ens feien obrir els ulls i ampliar la nostra mirada vers els motius de la immigració i que dins de la immigració hi havien estat. Aquí hi havia tot un tipus de **rumorologia** que **acreixenten els prejudicis** dins dels mateixos participants als cursos d'inserció: que si ens treuen la feina, que si empren el sistema de salut, que si coneixen més els mecanismes dels serveis socials, que als seus fills sempre els donen les beques de menjador... Els participants en els cursos no només eren immigrants, darrerament augmentaven en nombre la població local (inclou la població estatal).

Les bibliografies al respecte han evolucionat en acord als temps i a les economies, especialment, de cada època. Si bé les primeres polítiques anaven més destinades a cobrir les oportunitats d'un mercat laboral (ocupació) després es centraven en les característiques dels individus i del seu aprenentatge (ocupabilitat). Actualment, el **mercado laboral està trencat** i sembla que ara tot depèn de la confiança i possibilitats de cada individu més que l'entorn.

Això vol dir que les possibilitats d'integració (inserció) dels individus amb dificultats endèmiques tornen a





tenir un exemplar desavantatge. Podriem dir, que moltes de les *polítiques socialitzadores* s'han redreçat en *polítiques segregadores*.

Contextualització grupal prelaboral

La jove contesta de vós al seu interlocutor i amb aquella sonoritat sudamericana, que embelleix les coses, li contesta que sí a una altra feineta que li han trobat. Tot i així, abans ella li demana per què encara no ha cobrat la darrera mensualitat. La comunicació es talla i ella desestima retrucar-lo. Continua netejant la part baixa de l'aparador.

Es situava al grup en una sèrie d'exercicis i d'hàbits prelaborals compartits que ajudaven a **crear un clima idoni** d'aula. Això ens identificava com a grup i ens donava un plus com individus.

Itinerari individual d'inserció laboral

Ara, la jove, abaixa el cap no sabent per on continuar. Finalment, decideix enfrontar-se a aspirar el terra de l'oficina. Pels gestos que emet, la dificultat no és el subsòl sinó la maleïda màquina que no té prou força per endur-se la brúcia. Segurament, haurà d'escombrar i passar la *fregona*.

L'Educador ha de fer equilibris

Les característiques personals i professionals de cada persona, la majoria sense una acreditació professional mínima, feia que valoressin les possibilitats de cadascú i es centressin en les seves **potencialitats**.

Intermediació laboral i prospecció en l'entorn

Com que sap que la setmana que ve haurà de tornar deixa una mica de pols per sobre dels armaris alts i de les cantoneres de l'oficina. Sort que a primera hora de la jornada ha deixat les taules de l'oficina netes com

una patena sinó el treballador supervisor de la seva tasca li hagués recriminat aquesta falta de cura.

Un dels punts forts de cada projecte era la implicació del centre per buscar i sensibilitzar l'entorn al respecte. El centre feia el paper d'avalador. Segurament, era un punt clau i bàsic per acabar amb la terna del procés motivació-formació-inserció.

Augmentar les estratègies en la recerca de feina

L'hora acordada per la neteja s'acosta al seu compliment i el rellotge és cada vegada més llegit per la jove. Irremediament es nota que no vol fer més, que ja està prou suada, i que ara sua per fer veure que segueix aclarint un fitxer de color negre.

Calia reorientar els canals i les estratègies de feina, calia adaptar-ho a les realitats pròpies de cada individu. Degut a l'alt grau d'analfabetisme les cartes de presentació preparades per l'orientador eren bàsiques a l'hora de sortir al mercat laboral.

EL mercat laboral està trencat

Millorar el nivell d'ocupabilitat

Els seus pensaments ja deuen estar en una altra cosa, potser en un altre continent, recordant la família que ha deixat en ultramar, ara fa dos anys, els seus pares i el seu fill primogènit; potser pensant en el seu fill que l'espera a casa amb la cura de la seva tieta, la germana del marit, que treballa sense contracte de manteniment d'una petita comunitat de veïns;...

Els famosos *currículum vitae* eren de caire intern i servien perquè cadascú fés **memòria de vida**. Sabent que la incertesa de les dades i el desconeixement voluntari d'aquestes no ajudarien a l'ocupabilitat

Facilitar l'accés al mercat laboral

...potser en la mensualitat que no arriba i que quan arriba no cobreix la totalitat de les despeses;... potser en aquelles explicacions encoratjadores d'aquell curs d'inserció sociolaboral..., o pot ser millor, pensarà en ella mateixa!?

Degut a la heterogeneïtat del grup i a les mancances d'hàbits laborals s'exposaven **aquells fets cabdals que podien afavorir** la seva relació amb l'entorn i/o l'adaptació a la recerca de feina. En els tallers de fusteria, roba, electrònica, tracte públic, manteniment



d'habitatges, jardineria... es treballaven aquells punts claus (puntualitat, higiene, assistència, seguretat, adequació, adaptabilitat...) de qualsevol feina.

Habilitats socials, hàbits laborals.

Na Teresa sap que cal aguantar i mossegar-se la llengua per aconseguir el que una vol. Normalment, sempre se'n surt. La seva dedicació i esforç en la feina l'omple d'energia i la buida de maldecaps, sobretot i sempre, quan cobra.

Crear eines com una fitxa molt bàsica de contactes, un horari setmanal... servien per donar una mica més de perspectiva personal en cada individu.

Sensibilització mediambiental

Una altra trucada fa que agafi el telèfon amb la incertesa de guardar les coses de fer feina. L'hora de treballar en aquella oficina és a punt d'acabar. Aquesta vegada no deixa seguir la conversa amb el cap de feina i li deixa anar el que més li preocupa: Quan em pensa pagar la darrera mensualitat?

Un dels punts transversals que ajudaven a entendre un món més sostenible i sensible. On el reduir, reutilitzar i reciclar eren i són un dels nostres eixos per participar del món.

De ben segur que amb aquest escrit no hi és tot el que hom voldria explicitar. De fet, només és un **apunt memorístic**. Al calaix de sastre hi queden multitud d'activitats per motivar i sensibilitzar als participants dels cursos. Al final l'accés a la informació és cabdal i en això les noves tecnologies hi tenen un paper destacat. Abans es reduïa a la informàtica, ara s'amplia a tots els nous aparells tecnològics i, en especial, a les xarxes socials.

Les possibilitats d'integració (inserció) dels individus amb dificultats acadèmiques tornen a tenir un exemplar desavantatge

No m'agradaria acabar aquest escrit sense deixar de citar el llibre de Josep Vicent Marqués (1980). *No és natural*. Editorial El grill.

També m'hagués pogut estalviar la història de na Teresa però era la història de cadascú la que feia que jo, com educador, planifiqués tot el procés progressiu del curs. ■



La huella de la educación social en una consultora de formación

Na **Sofia Riveiro Olveira**, és educadora social, pedagoga i psicopedagoga. Té experiència laboral en projectes de desenvolupament comunitari, intervencions en serveis socials i formació de professorat i entitats, a més d'impartir tallers als instituts, ha estat directora del I+D+i, i té formació complementària com a directora i monitora de temps lliure. Actualment forma part de la junta de govern del Colexio de Educadoras e Educadores Sociais de Galicia. Ha participat en aquest monogràfic, escrivint un article sobre la importància dels educadors i educadores socials dins l'àmbit de la formació on podem aportar molt a partir de la visió social del món que ens envolta.



Sofia Riveiro Olveira es educadora social, pedagoga y psicopedagoga. Tiene experiencia laboral en proyectos de desarrollo comunitario, intervenciones en servicios sociales y formación de profesorado y entidades. Además de impartir talleres en institutos, ha sido directora del I+D+I y tiene formación complementaria como directora y monitora de tiempo libre. Actualmente forma parte de la Junta de Gobierno del Colexio de Educadoras e Educadores Sociais de Galicia. Ha participado en este monográfico escribiendo un artículo sobre la importancia de los educadores y educadoras sociales en el ámbito de la formación donde pueden aportar mucho partiendo de la visión que nos rodea.



Son muchos los ámbitos de trabajo en los que está presente la educación social; unos son innatos a nuestra historia profesional, y otros son nuevos yacimientos de empleo. Pero todos ellos tienen algo en común, la finalidad del aprendizaje personal y la intencionalidad de transformar la realidad que nos rodea.

Seguimos explorando?

El ámbito formativo aparece después de una trayectoria histórica en la que podemos consolidarnos como profesión de carácter pedagógico, de referencia en contextos comunitarios, sociales, culturales... trabajando con grupos e individualmente también; pero que "ya podemos contarlo", escribir las experiencias de trabajo y publicar. Nos capacitamos para poder formar en nuevas estrategias de intervención y participación, a nuevas-os profesionales.

Pasamos a formar parte de la otra parte, la docente; donde aportamos una metodología alternativa a la

didáctica de lo social; donde abordamos temáticas de lo común, lo solidario, lo justo, lo participado; donde diseñamos desde la creatividad y la eficiencia.

Pasamos a hablar desde la empatía profesional, de querer crear mejores y más completas-os profesionales que puedan seguir abriendo caminos y explorando en la educación social, para que cada día podamos "conquistar nuevos puertos" y acercarnos al tan anhelado reconocimiento profesional, social y político.

Posibilidades de la acción social en formación

En una empresa donde se gestiona la formación se aprende, sobre todo, a Gestionar. Y esto que puede concentrarse en una palabra (gestión) lleva implícitas un sinfín de funciones y tareas relacionadas: captación de alumnado, diseño y maquetación, difusión y publicidad, máquetin, hojas de inscripción, matrículas, registros, contratación de docencia,

contactos, preparación de material necesario, espacios, asistencias, ofertas, descuentos, becas, promociones, convenios, evaluaciones, revisiones, tutorías, proyectos, prácticas, diplomas, memorias, informes, archivo, y un largo etc.

Si nos encontramos en una empresa donde se imparte todo tipo de formación, y aprendemos a gestionar bien, ya podemos decir que somos competentes para nuestra labor profesional: pasamos a formar parte del equipo técnico de la consultora de formación. Ya somos técnicas de formación.

Pero, si hay ciertas formaciones de "lo social" en las que, como educadora social, conoces bien (gestión y organización de ludotecas, animación sociocultural, ocio inclusivo, orientación profesional y gestión por competencias, igualdad de oportunidades, gestión de asociaciones...), es inevitable impregnar esa gestión del matiz que todo lo envuelve: el compromiso con la profesión (con las personas), la justicia social, la perspectiva de género y la contextualización de los proyectos, por ejemplo. Básicamente, son principios que guían nuestro trabajo en sus infinitas posibilidades formativas, ya sean de "lo social" u otras.

Son muchas las formas en las que se materializa ese matiz "socioeducativo", pero, sobre todo, sale a la luz cuando aparecen los "problemas" con las personas o entre personas.

Así, la bióloga se encarga de formaciones relacionadas con el medioambiente, seguridad alimentaria, sanidad y otras similares. La economista se centra en temas de calidad y recursos. Ahora bien, si tenemos una formación en donde la o el docente tiene ciertas necesidades relacionales, o es el propio grupo que presenta conductas "fuera de lo normal", o hay una falta de entendimiento entre la entidad que subvenciona, es ahí cuando se reclama nuestra presencia o cuando se nos concede esa formación, por sus "características especiales" sea o no de nuestro ámbito.

Esto sirve para poner de manifiesto que:

1. Tener un equipo interdisciplinar enriquece el trabajo diario y aporta puntos de vista distintos.
2. La existencia de profesionales de educación social en los equipos técnicos es una garantía de clima relacional adecuado.
3. Nuestra preparación está enfocada al trabajo con y para las personas, pudiendo llevar a cabo proyectos de principio a fin. Sabemos programar.

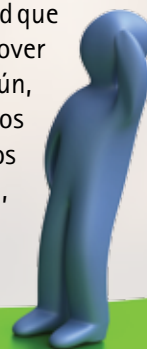
Aportamos una metodología alternativa a la didáctica de lo social

4. Independientemente de que podamos tener funciones asignadas, somos personas resolutivas y dinámicas, que ponemos en práctica cuestiones tan importantes como la creatividad, la iniciativa y el experimentar posibles vías. Asumimos un rol conciliador.
5. Tener una formación específica de mediación y resolución de conflictos sirve para aplicar en todas las situaciones, y tu opinión acaba cogiendo peso y valor.
6. Y si eres feminista, acabas "contagiando" el chip de la perspectiva de género a todo el equipo, lo que hace tener mayores cuestionamientos sociales y proyectos más equitativos.

Por eso, aún quedan ámbitos por explorar de la educación social. Necesitamos potenciar más nuestras competencias profesionales y formativas en lo cotidiano de nuestros trabajos.

Y además, on line

Uno de esos ámbitos puede ser la propia formación on line –o en línea–. Si tenemos bagaje de haber trabajado con grupos presenciales, haciendo talleres, participando en charlas, impartiendo formaciones, organizando eventos o cualquier actividad que tenga que ver con hacer partícipes y mover a personas hacia una finalidad común, tenemos otra manera de enfocar los cursos on line, los mejoramos porque sabemos de la importancia de la comunicación, del uso de las habilidades sociales, del reconocimiento del



19

Nuestra preparación está enfocada al Trabajo con y para las personas

esfuerzo individual y colectivo, y del valor de haber vivido experiencias únicas.

Dinamizar a personas que están del otro lado, pero con las que no podemos vernos, sino imaginarnos, es todo un reto para cualquier persona que se quiera dedicar a la formación.

Hoy en día, la formación on line está cogiendo ventaja frente a la presencial (por cuestiones económicas, conciliadoras o de movilidad), y son muchas las personas que tienen alguna experiencia de formación en línea. De esa cantidad, no son tantas las personas que puedan considerar que hayan participado de una experiencia única, dinámica, productiva, positiva o educativa; si no que simplemente han leído unos documentos y cubierto unos cuestionarios. Han recibido su diploma y nada más. Hay quien busca eso, pero también hay quien quiere más.

Entonces, ¿sí es necesaria una didáctica y una pedagogía en la formación? ¿Sí se agradece una empatía por parte de la persona que tutoriza o guía la formación? ¿La calidad en los procesos de aprendizaje depende en gran medida de los-as que se llaman "técnicas de formación"? ¿el propio proceso de enseñanza-aprendizaje tiene que llevar consigo la profesionalidad de quien lo gestiona? ¿Existen profesiones especializadas en toda esta labor?

Pues bien, educadoras y educadores sociales tenemos las competencias necesarias para ejercer esta labor: tenemos formación educativa, aplicamos las habilidades sociales en nuestro día a día, la búsqueda de la calidad va más allá de protocolos y check list, somos profesionales del ámbito socioeducativo, con lo que abarcamos muchas temáticas alrededor de la defensa de los derechos sociales y personales, promovemos la autonomía de cada quien, reforzando actitudes y comportamientos positivos y optimistas. Y podemos hacerlo (y queremos hacerlo). Tendremos que decírselo (a quien corresponda).

Cuáles son nuestros recursos?

Cuando se habla de la formación hay un pensamiento generalizado que te lleva a imaginar una carpeta o mochila, folios, bolígrafos, y libro o manual. Una de las cosas que nos distingue de las maestras y maestros es el evitar los libros de texto frente a otros materiales que también son o pueden ser didácticos y educativos. Pero esto choca con la visión materialista de la formación. Es decir, cuando una persona paga una formación, necesita algo material para convencerse de que el valor económico también está

ahí, en el número de páginas o de colores que tenga el susodicho manual.

También se crean controversias cuando la formación es privada y tiene una matrícula que se considera elevada. Se da por hecho el aprobado, el apto o la acreditación. Ahí entra la tan necesaria y anhelada evaluación; el marcar claramente los criterios de evaluación. Y ahí entramos nosotras, educadoras sociales, a destacar la importancia que tiene que se haga desde el inicio hasta el final, teniendo en cuenta la evaluación continua y cada caso en particular. Ahí aplicamos las técnicas y herramientas para la valoración y el feedback con el alumnado, reconociendo el protagonismo de cada quien en su progreso y su responsabilidad para conseguir los objetivos formativos. Sabemos que un examen no hace justicia al proceso de enseñanza aprendizaje.

Tenacidad, perseverancia, disciplina son actitudes a trabajar desde el primer momento, marcando tiempos realistas y objetivos operativos para evitar ansiedades, agobios y abandonos.

Necesitamos potenciar más nuestras competencias profesionales y formativas

El propio hecho de investigar sobre ámbitos nuevos a la hora de montar una formación hace que descubramos más recursos actuales, virtuales y accesibles, que pasan a engrosar el bagaje profesional de cada una de nosotras. El hecho de que participemos varias personas en la gestión, coordinación o docencia de ciertas formaciones favorece la confianza profesional y aporta diversidad de métodos y estrategias. Son estas cuestiones las que marcan la diferencia; las que nos incrementan más recursos para utilizar.

Somos educación social y aún tenemos mucho que descubrir, pero ya podemos decir que estamos aquí, en el ámbito de la formación. Y seguimos... ■



Les singularitats educatives a un PQPI (Programes de Formació Professional)

Na **Vanesa Heras de la Rosa**, va néixer l'any 1977, es llicencià en Història al 2002.

Realitza tasques d'educadora i secretaria en el Projecte Socio-educatiu NAÜM des de l'any 2005. Coordinadora PQPI d'auxiliar Lampisteria i Climatització Domèstica.

Ens ha realitzat una descripció d'un dels programes d'inserció laboral i formativa de qualificació professional que es porta a terme al municipi de Palma de Mallorca, donant l'oportunitat a joves en situació de risc.



El Projecte Socioeducatiu Naüm, creat per la Germanes de la Caritat de Sant Vicent de Paül a la barriada de Son Roca l'any 2000, compta amb un programa de Formació professional (PQPI) cofinançat per la Conselleria d'Educació i Cultura i el Fons Social Europeu.

La idea de realitzar aquest programa va sorgir fa 14 anys de la Xarxa d'Acció Social de la barriada de Son Roca, que veia la necessitat de crear un programa per inserir els joves de la barriada al món laboral o acadèmic, donat que els percentatges d'abandonament de l'ESO en aquesta barriada eren gairebé del 80%. El mòdul que s'imparteix a Naüm és el de **lampisteria i climatització domèstica** perquè el mercat laboral en aquell moment necessitava treballadors dins aquest ram. Un perfil pensat més pels joves de la barriada. Per a les al·lotes, ja existien cursos de perruqueria, secretariat... als IES propers als quals aquestes al·lotes hi podien accedir.

El mòdul és de 1090 hores. Comença al mes de setembre i acaba al juny, durant aquest últim mes és quan els alumnes realitzen 160 hores obligatòries de pràctiques en empreses de lampisteria o de manteniment. El curs segueix el currículum reglat del Catàleg Nacional de Qualificacions professionals.

L'horari del curs és de 8.30 del matí fins a les 14.30 hores. Les dues/tres primeres hores de classe estan dedicades a les matèries de formació bàsica (llengües, matemàtiques, socials, anglès), també hi ha una assignatura d'orientació laboral i prevenció de Riscos, la resta del matí realitzen les classes de lampisteria i climatització, tan teòrica com a pràctiques en el taller.

Cada curs escolar, com a màxim, consta, actualment, de 18 alumnes (abans 15) amb els quals sol haver-n'hi, sempre, algun amb NEE, TDHA, ACI's... Són joves d'entre 16 i 23 anys, que no tenen aprovada l'Ensenyament Secundari obligatori i la poca preparació dels quals no els permet tenir accés a un treball amb garanties de futur. Bastants d'ells amb una situació familiar i personal molt desestructurada.

La preparació que reben amb aquest mòdul està pensada, per una part, per accedir al món laboral amb una mínima preparació i uns coneixements tan a nivell manual com a intel·lectual. Cal dir que el programa està tenint un bon acolliment. Al principi només era conegut pels joves de la barriada de Son Roca o els seus entorns. Actualment ja tenim o hem tengut alumnat del Centre i extraradi de Palma o de qualche poble enviats pels seus IES/col·legis o pels Serveis Socials dels ajuntaments.

Així mateix, cal destacar el suport i la conscienciació de les empreses on realitzen les pràctiques, bé perquè acullen a joves en algun casos conflictius i de vegades, perquè acabades aquestes pràctiques, els ofereixen un contracte laboral. Bé perquè, des de que comença





l'època de crisi, les empreses no poden oferir un contracte laboral, però sí que estan disposades acollir joves perquè puguin realitzar pràctiques formatives a les seves empreses.

Un altre dels objectius d'aquests mòduls és motivar l'alumnat perquè es pugui reincorporar al món educatiu. Dintre de les diverses ofertes, als menors de 18 anys, tenen el curs anomenat **Mòduls voluntaris** impartit als IES amb el qual se'ls permet acabar la Secundària. Si són majors de 18 anys poden acabar la ESO a l'Escola d'Adults accedint directament a 3er d'ESO; I, finalment, també es poden incorporar als Graus Mitjans de Formació Professional sense fer cap examen d'ingrés.

Els educadors/es que atensem a aquest tipus d'alumnat hem de ser molt empàtics i intentar connectar amb ells/es, al mateix temps que no podem deixar de ser un referent educatiu amb unes normes i premisses molt clares.

En general, quasi tot l'alumnat que ens arriba, té una actitud bastant negativa cap al món acadèmic i en especial cap als professionals. Molts d'ells vénen ja marcats i amb la imatge de què són els dolents de la classe, no aprenen, no es saben comportar, i fins i tot es creuen que són "boixos" i no arriben a més. A la primera avaluació, la tasca del de l'educador/a, és la de guanyar-nos la confiança d'aquests joves i aconseguir (sense arribar al "col·leguisme") que siguem amics. Ells, han de començar a creure que són

importants, que poden aprendre a un altre ritme, que són millors en altres coses... hem d'aconseguir que les seves famílies comencin a veure als seus fills, no com els que sempre han fracassat, sinó com a joves que estan començant a madurar, a pensar, a prendre decisions, a fer qualche cosa important. Aquesta ha de ser una oportunitat perquè no s'estanquin i avancin en el seu procés com a persones.

Per tot això és molt important la relació alumnat-professorat-família. Hem d'actuar amb l'ajuda del seu pare i mare. Els hem d'informar de les coses bones i les millorables dels seus fills. Necessitam la seva col·laboració perquè el procés sigui el més positiu possible.

Perquè tot això es faci realitat, l'equip educatiu ha d'actuar de forma molt coordinada. Fins al curs 2011-12 el programa constava de tres professionals: una professora de bàsica, el professor de l'àrea professional i una educadora. El fet de ser tres educadors ens permetia poder actuar més ràpidament en front de qualsevol problema i que el professor del perfil professional tingués el recolzament necessari,

Suport i conscienciació de les empreses

dins i fora de l'aula, per poder ajudar a l'aprenentatge de l'alumnat i poder resoldre qualsevol conflicte sense haver d'interrompre les classes. La coordinació i comunicació diària de l'equip sempre ha estat bàsica per poder endur endavant tot el procés dels joves. Al centre, les tutories són quasi bé diàries, ja siguin en grup o individuals. Sempre un dels tres havia de poder atendre a qualsevol jove o família que ho necessiti en aquell moment.

A partir del curs 2012-13 i degut a les retallades que tots ja coneixem, l'Entitat ja no compta amb tres educadors però amb l'experiència del professor del perfil professional (12 anys) i la professora de bàsica impartint classes i tutories des de l'any 2005 es va veure que les habilitats i preparació eren suficients per dur endavant el programa i continuar donant la mateixa qualitat educativa i d'atenció als joves del programa. Tot i així, pensem que és necessari el fet de poder comptar amb tres professionals ja que el perfil del nostre alumnat és molt específic. Són joves que necessiten una atenció continua, de vegades en grup i altres més individual. Són joves amb moltes mancances no només educatives, sinó socials, familiars, problemes judicials, problemes de vegades



amb substàncies. Molts d'ells tenen educadors/es de barris, de Serveis Socials, de Menors... que fan un seguiment de la seva evolució al curs i el fet de tenir tres professionals al centre ens permetia tenir un llibertat d'horaris per poder tenir les diverses reunions. Ara també es fan, però s'ha de tenir en compte els horaris en els quals s'imparteix classe per poder combinar les reunions amb l'educadora.

També feim molta feina amb les famílies dels joves (siguin o no menors d'edat). Intentem que la seva col·laboració sigui molt positiva en el seu procés i com és lògic amb tres educadors/es era més fàcil ja que ara depenem de que un dels l'educadora pugui fer aquest contactes fora de l'horari lectiu.



Pel que fa a l'alumne, tot i que el nivell de continguts del Curs és assequible i que nosaltres insistim que amb el seu esforç aconseguiran aprovar el curs, quasi bé tots tenen moltes mancances educatives, socials, personals i sobretot d'autoestima que han de superar, ja que no els podem regalar res. Ells saben que **s'han de guanyar el curs** i nosaltres sabem per experiència que, una vegada han aprovat el programa i han fet les pràctiques, es senten molt contents amb ells mateixos i agraïts amb el professional per haver-los motivat a esforçar-se i perquè han arribat a donar més del que es pensaven que podien donar. I, també, moltes vegades, són els mateixos pares/mares que ens donen les gràcies perquè, per primera vegada, els seus fills no han fracassat i han aconseguit finalitzar uns estudis.

Amb tota aquesta feina comptam, també, amb la gran ajuda d'altres agents del nostre entorn educatiu. Tenim altres entitats i/o professionals que ens reforcen en el seu procés amb tallers d'autocontrol, de salut...; psicòlegs i educadors especialitzats en tallers de prevenció d'addiccions, psicòlegs i educadors de prevenció de la violència de gènere, guies i educadors de les visites culturals i tallers que realitzem al llarg del curs; un mestre jubilat que els ajuda amb classes més individualitzades etc.... tots ells són també una bona referència per als joves. Aquests tallers complementaris els ajuden a relacionar-se amb altres persones i no només amb els seus educadors/



es. D'ells poden aprendre coses noves i millorar en la seva relació amb el món social que els envolta.

El nostre joves no acaben el seu procés una vegada han finalitzat el programa. Els educadors/es, durant tot el curs, els anam ajudant a triar el que volen continuar fent de cara als pròxims anys. Ja sigui altres estudis, incorporar-se al món laboral o altres necessitats més personals i individuals. Els feim pensar quines són les seves capacitats reals per poder fer una bona elecció, ja que de vegades es pensem que no poden arribar a més o al contrari tenen massa expectatives. Una vegada han triat, els acompanyem en el procés. Els poden dur a fer una matrícula, cercar cursos, fer currículums, xerrar amb els seus pares/mares, ajudar a cercar un professional que els pugui ajudar etc..

Per nosaltres és molt gratificant i un gran orgull acompanyar-los en aquest procés que, en alguns casos, és vital per continuar avançant en el seu creixement personal lo qual podem comprovar, passats uns anys, veient la importància que ha tengut en les seves vides la seva estança a NAÜM. Molts d'alumnes ens vénen a veure per saludar, per demanar ajuda pel que sigui...i sempre ens tracten amb aquell to amigable i de confiança per dir-nos com els va tot... relació i actitud que nosaltres intentàvem aconseguir, des del començament fins al final de curs.

A nosaltres, com a humans professionals veure aquesta evolució i millora ens dóna una especial satisfacció per continuar amb la nostra tasca tot i els problemes i dificultats que van sorgint. ■



Els processos d'inserció laboral de les persones drogodependents des d'una perspectiva educativa-terapèutica



Els autors d'aquest article són en **Juan Manuel Quetgas** (fotografia de la dreta) és diplomat en Educació Social, té un màster en drogodependències i ha seguit diferents cicles de lideratge i direcció de persones amb Otto Walter,... i és el director de Projecte Home Balears. En **Xavi Bonet Felipe** (fotografia de l'esquerra) és



sociòleg, la seva activitat professional s'ha desenvolupat en els camps del Treball Social i de la Salut, actualment és responsable del Departament de Metodologia, Avaluació i Qualitat del Projecte Home Balears. Ens expliquen quina feina fa Projecte Home a Balears, la prevenció, el tractament, la formació i la investigació del fenomen de les addiccions, amb una metodologia educativa-terapèutica de la intervenció individual i social de les persones que atenen.



PROJECTE HOME BALEARS és una ONG que té com objecte el tractament, la prevenció, la formació i la investigació del fenomen de les addiccions. És una organització oberta a tothom, sense discriminar per cap motiu, i que atén gratuïtament a totes les persones que demanden ajuda per un problema de drogodependència.

PROJECTE HOME BALEARS, en els seus centres de Mallorca, Menorca i Eivissa, atén anualment a una mitjana de 2.000 persones per problemes de drogodependència. I cada dia es troben rebent tractament als diferents centres una mitjana de 550 persones diàries, sense comptar l'atenció que en paral·lel es dispensa a les persones del seu entorn sociofamiliar.

Així mateix, cada any més de 9.000 persones, majoritàriament al·lots i al·lotes en edat escolar, es formen en els diferents programes de prevenció

que oferim i que també es dirigeixen als respectius docents, així com a tots els agents preventius que els sol·liciten.

Pel que a fa a l'abordatge de la drogodependència els nostres programes es basen en una metodologia educativa-terapèutica, amb un enfocament biopsicosocial de la intervenció. Aquesta intervenció té un caràcter integral pel que fa al plànol individual i al social.

El caràcter pedagògic inherent als nostres programes és la clau que determina la seva efectivitat per generar un procés de creixement personal que afavoreixi l'autonomia personal de l'individu i la seva inclusió social. L'adquisició i potenciació de qualitats i habilitats personals, relacionals, formatives i laborals s'uneixen al desenvolupament i adopció d'una escala pròpia de valors que permetin a l'individu establir els seus propis objectius vitals, desenvolupar

Organització oberta a tothom, sense discriminar per cap motiu

les activitats i estratègies per a assolir-los i, en definitiva, poder ser capaç de determinar per ell mateix la seva participació dins la societat. I aquí rau el segon tret distintiu de la metodologia educativa-terapèutica desenvolupada a Projecte Home: el grup d'autoajuda com a eix vertebrador del procés evolutiu individual dins el context d'un procés de socialització i d'adquisició de competències socials.

Des d'aquesta perspectiva, la superació de la dependència a una substància només constitueix una etapa, tot i que cabdal, dels processos d'incorporació plena a la societat. Una incorporació que s'ha de dur a terme amb la màxima capacitat possible per poder exercir els propis drets com a ciutadà i d'acomplir les expectatives que recauen sobre la persona com a membre de la societat de la qual en forma part. I és que superar la interrelació entre addicció i exclusió social, en la que ambdós són factors de risc un respecte a l'altre, només es pot assolir treballant tots els elements que hi conflueixen. I és que les dificultats per a desenvolupar un procés d'inclusió social es veuen multiplicades si ens trobem amb la presència d'un problema d'addicció concomitant. Però també el procés de superació d'una addicció, una vegada finalitzat el tractament, es veurà seriosament compromès si la persona continua en situació d'exclusió o de risc d'exclusió.

L'acompanyament necessàriament professional d'aquest procés, ha de ser prou flexible per adaptar-se a les característiques i necessitats de l'individu, així com a l'evolució del seu procés. És per aquest motiu que ens hem dotat d'un equip multidisciplinari (educadors i treballadors socials, psicòlegs, pedagogs i metges) i oferim una vintena de programes i dispositius d'atenció, per tal de poder engegar un abordatge integral i ajustat a cada cas des de l'inici del tractament fins a la culminació del procés d'inclusió social. I dins aquest procés d'inclusió, la inserció laboral, juntament amb l'establiment, recuperació i/o potenciació d'una xarxa social positiva per al desenvolupament de l'individu, constitueix un objectiu central a tenir en compte al llarg de tot el procés educatiu-terapèutic.

PROJECTE HOME BALEARS ha treballat des dels seus inicis, ara fa 26 anys, per afavorir els processos d'inserció social i laboral de les persones que ha atès, tenint molt present la situació personal de cada una d'elles, fent-les conscients, i ajudant-les a reforçar les seves potencialitats i a reduir les seves mancances. És per aquest motiu que al final

de la intervenció educativa-terapèutica els processos endegats inicialment per afavorir la inserció laboral i la inclusió social requereixen una atenció i seguiment personalitzats al màxim, per tal de completar el desenvolupament de les competències individuals (bàsiques, específiques, transversals i de valor afegit) i d'orientar-les a un entorn laboral, complex, en constant transformació, i en un context de crisi econòmica com l'actual, que genera moltes més dificultats per a les persones que ocupen una situació perifèrica respecte al mercat de treball.

Com hem assenyalat al paràgraf anterior, la inserció laboral de les persones que han realitzat el tractament amb nosaltres des de sempre ha estat una preocupació essencial que s'ha traslladat al propi disseny i desenvolupament dels nostres programes. Això es tradueix en que el procés d'inserció laboral acostuma a culminar-se amb èxit durant les darreres fases del tractament. De fet, els nostres estudis de seguiment d'altres ens indiquen que un 85% de les persones que obtenen l'alta terapèutica estan ocupades dos anys després de finalització del tractament (i un 96% del total continuen sense haver recaigut en consum de substàncies psicoactives).

Però també ens trobem amb determinats casos i perfils pels quals aquest procés d'inserció laboral es complica i allarga a causa de condicionaments personals: edat, malalties cròniques, manca de qualificació i d'experiència professional, juntament alguns problemes derivats d'anys de consum abusiu de drogues. Això fa que, persones que tot i podent treballar, encara que sigui amb limitacions, tinguin molt restringit l'accés al mercat de treball.

Metodologia educativa-terapèutica amb un enfocament biopsicosocial de la intervenció

Si a tots aquests condicionants li afegim l'important increment de la taxa general d'atur, que evidencia les febleses actuals del nostre model econòmic i productiu per a proporcionar ocupació, podrem fer-nos una idea de les serioses dificultats que arriba a patir aquest col·lectiu per inserir-se laboralment i per sortir del cercle de risc d'exclusió social.

Val a dir que, des de l'any 2003 PROJECTE HOME BALEARS té establert un servei específic d'orientació



i inserció laboral. En aquest servei es dissenya un itinerari personalitzat d'incorporació laboral, es pacten les accions a realitzar amb la persona interessada de cara a millorar la seva ocupabilitat, i es fa un seguiment de les mateixes. Si la persona usuària del servei ho requereix, se li presta un suport més intens que anomenem d'*alta intensitat*, fins i tot aprofundint si cal en matèries no estrictament laborals ja que en el cas del que podríem anomenar com a la *nostra població diana* es dona una situació efectiva i acusada de marginació social vinculada a la confluència de molts baixos nivells educatius, a ocupar una situació perifèrica o directament aliena al mercat laboral i a la manca de suports sociofamiliars.

Servei específic d'orientació i inserció laboral

Al mateix temps, l'atenció desenvolupada en aquest servei es du a terme en coordinació amb programes públics, recursos i entitats privades que treballen al voltant de l'exclusió social, i amb els corresponents terapeutes de referència dels nostres programes, de manera que l'orientació i la inserció laborals s'integrin dins la pròpia activitat educativa-terapèutica. Només durant el 2012, 166 persones han estat ateses en aquest servei, de les quals 136 presentaven unes majors dificultats per a la incorporació al mercat de treball, i entre les que un 39,7% varen poder accedir a un lloc de treball en el transcurs del mateix any.

Des d'una perspectiva més ampla, es podria dir que a PROJECTE HOME BALEARNS treballem la inserció laboral a dos nivells:

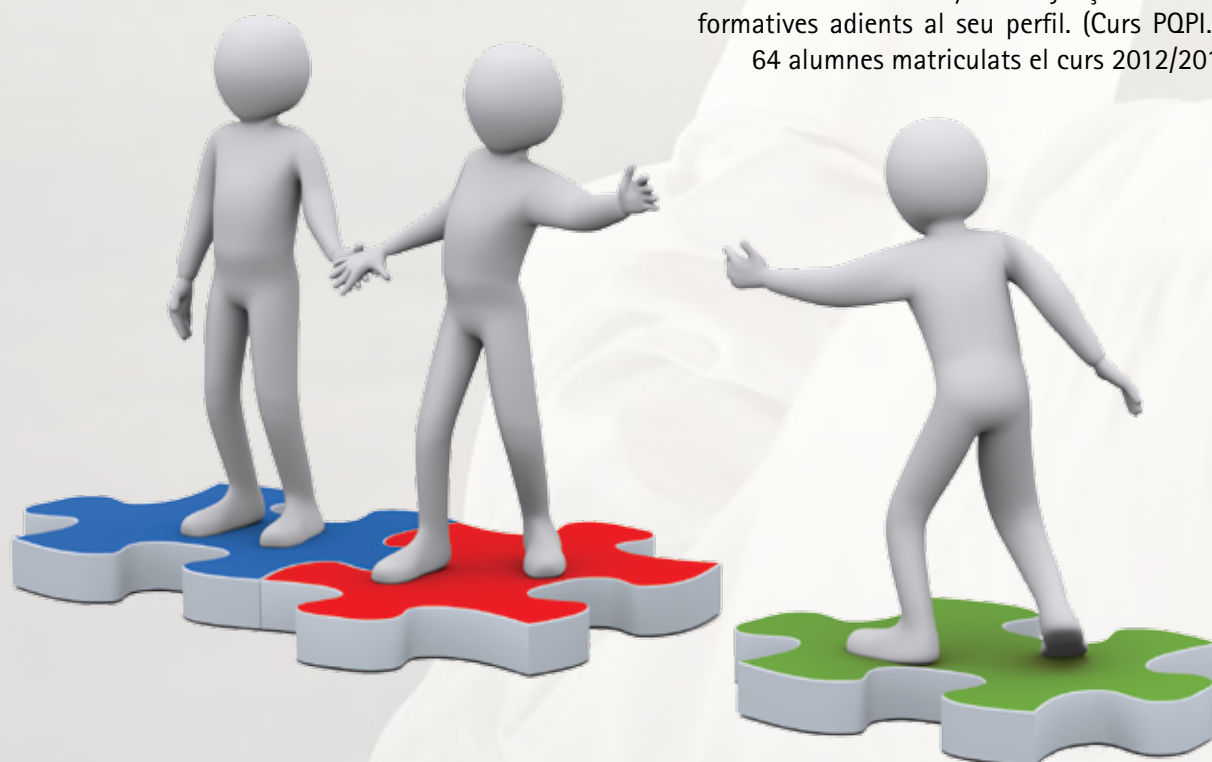
A nivell individual: Facilitant l'adquisició de competències personals, socials i laborals.

A nivell social: Afavorint les condicions i un entorn social favorable pel desenvolupament de les competències personals, socials i laborals.

Així, la primera actuació que es realitzarà amb els usuaris, ja des de les primeres fases del tractament per drogodependència, és un diagnòstic individualitzat per valorar quina és la seva situació personal en relació a les seves necessitats formatives i ocupacionals. A partir d'aquest primer contacte, l'acompanyament i assessorament per la figura de l'insertor serà permanent fins a la seva inserció dins el mercat laboral normalitzat. A més, si les capacitats i circumstàncies personals així ho requereixen, es plantegen dos itineraris en funció de les seves necessitats: Formació ocupacional i començar a treballar dins l'empresa de manera tutelada.

Per aquells usuaris que necessiten completar la seva formació ocupacional, desenvolupem tot un seguit d'accions que els hi permeten ampliar el seu nivell de coneixements específicament dirigits a la feina. Tot i això, el freqüent abandonament dels processos formatius reglats suposa que en molts casos ens trobem davant de persones que podrien ser considerades analfabetes funcionals, pel que es fa necessari complementar les activitats formatives bàsiques (lectoescriptura, matemàtiques, etc.) i les de caràcter ocupacional:

- Menors de 21 anys: Mitjançant activitats formatives adients al seu perfil. (Curs PQPI. amb 64 alumnes matriculats el curs 2012/2013)



- Majors de 21 anys: Mitjançant activitats formatives ocupacionals ajustades al seu perfil. (Curs d'horticultura i jardineria, sensibilització mediambiental i manteniment bàsic d'edificis, amb 108 alumnes en total al llarg de 2012).

Inserció laboral a nivell individual i social

Aquests cursos (permeten als beneficiaris adquirir habilitats i coneixement que afavoreixen incorporar-se al mercat laboral ordinari (amb l'assessorament de l'integrador). Per aquells amb majors dificultats, la nostra entitat els ofereix la possibilitat de dur a terme una feina remunerada i tutelada tal i com més endavant s'indica.

A aquestes ofertes formatives se sumen aquelles de capacitat professional específica pel desenvolupament d'una professió i que, malgrat s'imparteixen fora dels nostres centres, sí que són promogudes pel nostre servei d'orientació, com cursos de formació bàsica de marineria i/o cursos de prevenció de riscos laborals a l'entorn de la construcció, necessaris ambdós per a poder optar a un lloc de treball.

Conscients de que un bon procés de superació de l'addicció no és viable si la inserció no és positiva, des de PROJECTE HOME BALEARS hem promogut diferents iniciatives dirigides a dotar aquestes persones de les capacitats suficients per al seu procés d'inserció.

Val a dir, però, que en tant que ONG, també som un agent de transformació de la societat, i és des d'aquesta perspectiva que hem anat desenvolupant una activitat permanent de sensibilització de les empreses i de les institucions en relació al problema de les drogodependències i de les dificultats de les persones que estan superant o han superat aquest problema per accedir a un lloc de treball, punt clau en el seu procés d'inclusió social.

D'aquesta manera, tant l'establiment de convenis amb empreses privades i institucions públiques, així com la participació de PROJECTE HOME BALEARS en licitacions de contractes de caràcter públic orientats a la inserció laboral s'integren en la nostra estratègia per facilitar l'accés al treball precisament als perfils amb més dificultats entre el conjunt de persones que atenem. Però tot això també ens permet incrementar la concienciació de les empreses respecte a la responsabilitat social corporativa i a les necessitats

dels col·lectius en risc d'exclusió, reduint al mateix temps els prejudicis respecte als mateixos, la qual cosa incrementa al seu torn en l'ampliació de les seves possibilitats reals d'inserció.

D'altra banda també hem desenvolupat el que podríem denominar com a una petita xarxa ocupacional pròpia, per tal de facilitar aquest primer contacte amb el món laboral (o la recuperació del mateix després d'una llarga interrupció de qualsevol activitat laboral).

En primer lloc, la nostra Organització va promoure l'any 2006 la constitució d'una societat anomenada **Immables Jove Manteniment** dedicada a la construcció i manteniment d'edificis. A professionals qualificats i amb anys d'experiència en el sector, se'ls uneixen persones amb dificultats d'inserció laboral, formant-se un grup de treball homogeni i eficient. El 33% de la plantilla de treballadors està formada per persones en risc d'exclusió social, que per una banda aprenen o milloren el coneixement d'un ofici i per l'altra adquireixen una bona experiència professional de cara a la recerca de treball en el futur. Aquestes persones estan assalariades i d'alta a la Seguretat Social i gaudeixen de les mateixes obligacions i deures que la resta de treballadors, però sense oblidar la seva situació, i per tant essent conscients de la necessitat de que compatibilitzin la responsabilitat professional amb el procés terapèutic i d'inserció que varen iniciar.

En aquesta mateixa línia, es va posar en marxa l'any 2006 Nova Natura, un projecte de Reforestació, Jardineria, Recuperació Paisatgística i Manteniment d'espais verds, gestió fondejos marins, en el qual s'afavoreix, de nou la incorporació laboral, bàsica per a garantir l'autonomia personal.

Durant aquest temps tant Immables Jove com Nova Natura han desenvolupat tot un seguit de tasques que avalen la serietat i la bona feina d'ambdues iniciatives. Hem de tenir present que la manca de preparació i la qualificació inicial, tot i ser un dèficit, no són un escull que no es puguin superar. ■



Programa de Microcrèdits per a l'Autocupació de dones a Mallorca

Na **Susana Salas Planas** diplomada en educació social, especialista universitària en cooperació per al desenvolupament, especialista universitari en intervenció socioeducativa de l'educador social en els centres educatius. Llarga experiència en la intervenció socioeducativa amb menors i joves en situació de risc i exclusió social. Experiència com a tècnica de cooperació i sensibilització en projectes amb països empobrits. Tres anys com a TISE en l'institut Juníper Serra. Actualment treballant com a dinamitzadora social a Treball Solidari. Ens presenta el funcionament de l'associació Treball Solidari amb una línia de cooperació local amb un programa de microcrèdits per a dones on la funció de l'educadora social és la de dinamitzar i acompanyar a aquestes dones al llarg de tot el procés.



Treball Solidari és una associació sense ànim de lucre que es dedica a l'àmbit de la cooperació internacional des de l'any 2000, amb una llarga experiència en projectes de microcrèdits a diferents països de Sud-Amèrica i Àfrica. L'any 2011, a causa de la situació de crisi en el nostre país, va decidir encetar una línia de cooperació local amb un programa de microcrèdits per a dones, majoritàriament d'origen immigrant, a l'illa de Mallorca. La finalitat era donar l'oportunitat

a aquest col·lectiu de tenir un suport, tant a nivell financer com a nivell social, per iniciar petits negocis o projectes que, a través de les vies tradicionals de finançament no trobaven recolzament.

La metodologia de treball d'aquest programa es basa en la utilitzada des de fa molts d'anys en països en vies de desenvolupament del sud, on la situació socioeconòmica no facilita l'accés a finançament a molts de col·lectius, contribuint d'aquesta manera





a mantenir o agreujar situacions de vulnerabilitat i de risc d'exclusió social. Aquest model permet a moltes persones accedir a petits crèdits amb els quals impulsar iniciatives i petis negocis que els permeti generar ingressos que millorin el seu nivell de vida i el de les seves famílies, a més de trobar una sortida laboral i de subsistència, basada en l'autoocupació.

Principis: participació democràtica, solidaritat i autonomia

Des d'un primer moment, Treball Solidari, per a realitzar una selecció i una valoració de les dones que podien beneficiar-se d'aquesta iniciativa, va contar amb la col·laboració d'entitats, recursos i serveis públics com són: la Fundació Deixalles, el CMSS Llevant Nord, el Servei de Mediació Intercultural de la barriada de Son Gotleu, i l'Agència de Desenvolupament Local PalmActiva de l'ajuntament de Palma de Mallorca. Aquesta feina va donar peu a la creació de quatre grups de dones.

Des d'un principi es treballa fomentant el coneixement entre les diferents participants mitjançant reunions quinzenals, on les dones tenen un espai per donar a conèixer a la resta de membres la seva situació, necessitats, inquietuds, idea de negoci, amb l'objectiu de crear un vincle de confiança, de solidaritat i de compromís, entre elles i també amb l'entitat. Els principis que regeixen els grups són el de participació democràtica, solidaritat i autonomia. Cada grup, amb el suport de l'entitat, es constitueix amb una acta fundacional i elabora un reglament de funcionament intern que regularà la dinàmica de cada grup solidari d'estalvi i crèdit.

Una vegada finalitzada aquesta primera etapa de creació i de consolidació dels diferents grups es passa a valorar les diferents propostes i sol·licituds de crèdit de les participants. Conjuntament amb l'entitat les dones treballen quins poden ser els criteris i l'ordre de concessió d'aquest microcrèdits. Aquest procés és molt important perquè d'aquest debat i reflexió decidiran quina serà la primera dona que rebrà el primer crèdit. I així successivament amb totes les dones que vulguin sol·licitar un crèdit. Cada mes s'anirà concedint a una dona el microcrèdit sol·licitat i aquesta només rebrà aquests diners si l'anterior receptora ha dipositat la quota del microcrèdit sol·licitat. Aquesta és una manera de garantir que cada dona anirà retornant les quotes establertes i assegura que el fons rotatori de crèdit es mantindrà. Tot aquest procés de consolidació del grup i de concessió dels microcrèdits necessita d'un temps perquè les dones es puguin conèixer bé entre elles i crear la confiança necessària que serà la garantia per valorar la viabilitat del negoci o projecte, així com la capacitat i la voluntat de pagament de cadascuna d'elles.

El fet que la finalitat del programa sigui la concessió de microcrèdits no implica que totes les dones sol·licitin un. Depèn molt de la seva situació i de la idea de negoci que tinguin. Hi ha diferents perfils, dones que ja tenen un negoci i necessiten una petita inversió per a millorar, altres dones tenen un projecte de negoci i estan preparades per donar la passa per dur-ho a terme, i d'altres només tenen una idea de negoci i necessiten temps per donar-li forma. Totes tenen cabuda dins el programa, el seu procés

Formació de manera transversal. Equip multidisciplinar



dependrà de les seves necessitats i capacitats i del nivell d'implicació i de compromís que tingui amb el seu grup i amb el programa.

L'equip de professionals que fan feina en aquest programa provenen de diferents disciplines, d'una banda hi ha un tècnic, llicenciat en econòmiques que s'encarrega d'assessorar en la part econòmica. La seva feina és donar suport a les dones en els seus negocis, projectes i idees en els aspectes que ho necessitin. També dona formació de manera transversal a tots els grups sobre temes on hi ha una demanda de coneixement i de capacitació per desenvolupar els seus negocis. D'altra banda hi ha la dinamitzadora social, en aquest cas educadora social, que realitza la feina de dinamitzar i acompanyar els diferents grups, treballant i reforçant la interacció i la cohesió grupal, la gestió i la resolució de conflictes, i també intervé individualment amb les dones que ho necessitin, depenent de la seva situació, en coordinació amb els diferents agents socials implicats. A més hi ha la persona que coordina el programa, que ve també de la branca d'econòmiques, amb una llarga experiència en projectes de cooperació de microcrèdits, comerç just i de defensa de les condicions sociolaborals en països empobrits. La intenció és tenir un equip multidisciplinar que pugui assessorar i acompanyar

els diferents grups i les beneficiàries, tant a nivell econòmic com a nivell social i personal.

Des de l'inici del programa han transcorregut dos anys intensos de molta feina i dedicació que han servit perquè actualment puguem parlar de resultats molts positius: més de quaranta dones beneficiàries, cinc grups en funcionament, al voltant de 80.000 € concedits en 76 microcrèdits, amb una morositat del 0,01%, i es continua amb la feina de col·laboració amb els diferents agents i recursos socials.

Procés d'autoconeixement i d'aprenentatge

Cal assenyalar que hi ha uns resultats que són fàcilment quantificables però també hi ha una feina de procés que té a veure amb la millora de les condicions, les capacitats, les estratègies i les habilitats de les beneficiàries, que en alguns casos és tan important o més que la recepció d'un microcrèdit.

L'experiència de la metodologia utilitzada de treball en grups ha estat fonamental pel que fa als resultats obtinguts. El vincle creat entre les dones i l'entitat ha permès crear un clima de confiança, de cooperació i de solidaritat que ha suposat que, en moments de crisis i de dificultats, s'hagin cercat i trobat solucions de manera conjunta, que han servit per empoderar a les dones, tant a nivell grupal com a nivell individual, aconseguint que la seva participació en el programa s'esdevingui en un procés d'autoconeixement i d'aprenentatge molt valuós. ■



La brújula, el camino y el tesoro

REFLEXIONES. La metáfora del educador@ social, en ámbitos de inserción social y formativa

"La brújula es un instrumento que sirve de orientación, utiliza como medio de funcionamiento el magnetismo terrestre"

El educador social y la educadora social, somos los que enseñamos a las personas el sentido de la brújula, como funciona, pero debemos partir de sus necesidades y sus decisiones, para que estas puedan llegar de forma autónoma a encontrar su tesoro, en la inmensidad de los caminos que se han de encontrar.

La brújula es el instrumento para guiarse y poder llegar a un punto, en este caso encontrar el camino.

"El Camino es la vía de tierra por donde se transita habitualmente"

El camino, conduce a las diferentes opciones que pueden tener las personas, ellas escogen ese camino. La brújula les enseñará el camino: caminar hacia la formación o hacia la inserción del mundo laboral. De caminos puede haber varios, pueden cogerse atajos, ir cuesta arriba o cuesta abajo, ir con mochila o ligeros, pueden ir en paralelo, tantas opciones como decisiones. Pero ese camino no se recorrerá solo. El educador@ social en este proceso es quién pone la brújula en posesión de la persona, y le enseña cómo funciona esta. Le acompaña, intenta crear el interés por los caminos, seguir su proceso,..., pero es solo *la voz en off* de esta historia, el personaje principal es la persona quien en su poder tiene la brújula.

L@s educador@es sociales enseñan el manejo, pero no pueden indicar el camino, pues éste dependerá de la elección de cada persona. También han de enseñar a ser conscientes de la elección, a no elegir por elegir, a pensar en los posibles resultados que nos lleven a conseguir el mapa del tesoro.

"Un mapa es una representación gráfica y métrica de una porción de territorio generalmente sobre una superficie bidimensional, pero que pueden ser también esférica como ocurre en los globos terráneos (...)"

El trabajo no es tan solo dar una brújula, a veces hay que empezar por explicar que hay un mapa del tesoro, que hay un camino y si lo buscan, al final en el cofre podrán encontrar su superación, sus logros, su formación, su experiencia profesional, su futuro,...



"Un tesoro es una concentración de riqueza (...) perdida o sin usar. Su finalidad es servir de depósito de valor económico. La difusión pública de su existencia o su mantenimiento en secreto puede formar parte esencial de sus funciones, por un lado para servir de medio de ostentación y prestigio social (en cuyo caso es habitual la exageración y mitificación); o por el contrario, para asegurar la continuidad en la posesión a su propietario, que, en algunos casos, puede experimentar un placer morboso en su contemplación, conservación y aumento (avaricia), (...)"

Pero el mapa del tesoro, no es el mismo para tod@s, cada uno tiene un mapa personal, único e intransferible, pero es la persona quién debe elegir por donde ir y que caminos elegir, lo que está claro, es que este camino no será fácil, se puede encontrar con bosques oscuros, con lagos y sin medios para atravesarlo, se encontrará con personas que le ayudaran a pasar el puente, o puentes rotos, pero para encontrar su mapa deberá superar una infinidad de pruebas, algunas más fáciles y algunas más complicadas. Lo importante en todo ello será que cada uno pueda encontrar aquello que desea y si no lo llega a encontrar deberá saber que su experiencia en su búsqueda habrá sido toda una experiencia enriquecedora.

Y al final de este proceso, al que da sentido la brújula, que ayudará a la elección del camino adecuado y a descubrir el mapa del tesoro individual, a los educador@s sociales, nos quedará la satisfacción del trabajo bien hecho. ■

* Concepto de Brújula, Camino, Mapa y Tesoro son de Wikipedia

Mónica Ferrer Munar y Maria Bonet Oliver.
Educadoras sociales
Vocalia de comunicació de CEESIB





C/ Jeroni Pou, 4 - baixos 2ª
07006 Palma
Tel. 971 22 12 84 · Fax. 971 22 12 85

ceesib@ceesib.org - www.ceesib.org